

Mægling- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd

08-07-2014

Anmodning om inddragelse af Mægling- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (MKI) i dialogen mellem Mellempfolkeligt Samvirke og Arla Foods amba vedr. dennes mulige overtrædelse af OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber.

1. Baggrund for Mellempfolkeligt Samvirkes henvendelse til MKI

Mellempfolkeligt Samvirke (MS) henvender sig hermed til Mægling- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd på baggrund af vores dialog med Arla om selskabets forretning og adfærd i udviklingslande, der har stået på siden efteråret 2011, hvor MS lancerede rapporten "Milking the Poor" (se senere), der bl.a. rejste kritik af Arlas salg af europæisk-produceret mælkepulver i Bangladesh. Rapporten er en af flere rapporter, der påpeger de potentielle negative påvirkninger, som salget af mælkepulver kan have på fattige mælkebønders menneskerettigheder og muligheder for at tjene til dagen og vejen. Se afsnit 4 for dokumentation og kilder.

Herefter har MS og Arla haft direkte dialog og møder samt indirekte kommunikation gennem pressen om sagen. MS har herefter udtrykt sin bekymring over, at Arla efter eget udsagn i deres forretningsstrategi og udtalelser til pressen agter at producere væsentligt mere mælk og mælkepulver efter ophævelsen af EU's mælkekvoter i 2015 samt helt generelt at øge afsætningen af mælkepulver i udviklingslande, herunder i Afrika.

MS mener, at den rejste kritik kaldte og fortsat kalder på øget opmærksomhed og 'nødvendig omhu' fra Arlas side i forhold til at identificere og forebygge de mulige negative påvirkninger på fattige mælkebønders liv og rettigheder, idet Arlas eksport af europæisk mælkepulver potentielt kan bidrage til at udhule indtjeningsgrundlaget for eksisterende mælkeproducenter samt underminere mulighederne for opbygning og styrkelse af en lokal mejerisektor. Dette kan underminere eksistensgrundlaget for en betydelig del af kvægholdet, som for mange bønders vedkommende er det eneste mulige eksistensgrundlag i mange af Vestafrikas tørre og halvtørre områder.

Arla og MS har derfor siden 2013 været i dialog om behovet for og indholdet af førnævnte forebyggende undersøgelser og vurderinger. Vores møder med repræsentanter for Arla har dog givet MS den klare opfattelse, at Arla, på trods af dialogen med MS, ikke hidtil har foretaget en vurdering af den mulige negative påvirkning på fattige bønders menneskerettigheder af selskabets forretningsmodel med at ompakke og sælge europæisk produceret mælkepulver før Arla fornyligt indgik et joint venture med en partner i Elfenbenskysten, åbnede produktionsfaciliteter og begyndte salget af mælkepulver i landet. MS har ved flere lejligheder spurgt ind til Arlas mulige brug af analyser, effektvurderinger eller lignende, men Arla har hverken hævdet at have gennemført disse eller præsenteret dokumentation for den type overvejelser.

Det er ligeledes MS's opfattelse på baggrund af dialogen med Arla, at selskabet heller ikke har forsøgt at vurdere selskabets mulige og aktuelle menneskeretspåvirkninger i Nigeria, hvor Arla ligeledes sælger mælkepulver på trods af, at et sæt 'terms of reference' på et

sådan studie blev drøftet mellem Arla og MS allerede 4. juli 2013, i god tid før Arla startede sin forretningsaktiviteter i Elfenbenskysten.

Endelig er det MS's opfattelse på baggrund af vores dialog med Arla, at selskabet har forsømt at lave en intern udredning eller passende undersøgelser studier for at fastlægge, om der er/var hold i kritikken, som MS fremførte i forhold til Arlas salg af mælkepulver i Bangladesh i rapporten "Milking the Poor" fra september 2011 – udover at tjekke, at Arla ikke havde de laveste priser på markedet. Dette er efter MS's vurdering ikke udtryk for 'nødvendig omhu'.

MS har på et møde med Arla i juni 2014 fremlagt, at MS ikke mener, at Arla har overholdt forskrifterne i FN's retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv samt OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Dette blev specifikt afvist af Arla uden at selskabet dog på overbevisende vis har kunnet redegøre for, hvordan Arla lever op til princippet om at udvise 'nødvendig omhu'.

Arla har over for MS primært fremlagt detaljer om, hvordan selskabet har vurderet deres joint venture partner ud fra parametre, der inddrager hensyn til ansvarlig virksomhedsadfærd samt præsenteret tanker om deres fremadrettede planer, herunder for frivillige initiativer i Afrika. MS bakker op om disse tiltag og Arlas intention om at bidrage positivt i de lande, som selskabet driver forretning i, herunder i Afrika, men mener ikke, at det fritager Arla for ansvar i forhold at udvise 'nødvendig omhu' i forhold til de forretningsaktiviteter, der udgør kerneområder for Arla, inden disse blev igangsat i Elfenbenskysten.

MS vil gerne bede Arla genoverveje, om selskabet har udvist 'nødvendig omhu' i overensstemmelse med OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber samt FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv og offentligt melde ud, at de er enige i kritikken og vil vedtage en politik og plan, der specificerer, hvordan Arla fremadrettet vil sikre sig, at selskabet udviser 'nødvendig omhu' og lever op til de internationale retningslinjer for virksomheders menneskerettighedsansvar. Hvis der ikke kan opnås tilfredsstillende aftale om dette, vil MS bede MKI om at vurdere sagen og offentliggøre en udtalelse herom.

For en god ordens skyld, ønsker MS at understrege, at vi med denne henvendelse til MKI ikke anklager Arla for at have overtrådt, krænket eller negativt påvirket individers menneskerettigheder i Elfenbenskysten, men udelukkende påpeger, at Arla ikke har udvist 'nødvendig omhu', som defineret ved OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber, for at "identificere" og "forebygge" potentielt negativ(e) påvirkning(er) på menneskerettighederne ved Arlas import, ompakning og salg af mælkepulver i Elfenbenskysten.

2. Formålet med Mellemlfolkeligt Samvirkes henvendelse til MKI ("Klagen"):

1. At bede Arla genoverveje sin tolkning af OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber og, som konsekvens, anerkende, at selskabet ikke har udvist 'nødvendig omhu' i den gældende sag, og fremlægge hvordan selskabet vil tage passende tiltag til at fremme selskabets overholdelse af de internationale retningslinjer fremadrettet.
2. At nå til enighed om en plan og udtalelse om de konkrete procedurer, handlinger og deadlines, som Arla vil forpligte sig til for at overholde OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber og FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv, når Arla driver forretning i udviklingslande med særligt fokus på salg af mælkepulver.
3. Hvis dette ikke er muligt, bede om MKI's vurdering af, om Arla har udvist 'nødvendig omhu' i forhold til den risiko for negativ(e) påvirkning(er) på menneskerettighederne, som MS har påpeget over for selskabet.

3. Eksempler på, hvad MS mener, Arla bør gøre

For at overholde de internationale retningslinjer for virksomheders menneskeretsansvar, mener Mellemfolkeligt Samvirke bl.a., at Arla

1. skulle have udvist 'nødvendig omhu' ved at undersøge, om der er potentielle negative menneskeretseffekter af deres forretningsmodel i Vestafrika – Kravet til at udvise nødvendig omhu afhænger, ifølge retningslinjerne af 'omstændighederne i den konkrete situation' og i den forbindelse mener MS, at der påhviler Arla et større ansvar for at undersøge de mulige negative påvirkninger, når Arla i god tid før selskabet etablerede sig i Elfenbenskysten var blevet orienteret om de mulige negative menneskeretspåvirkninger.
2. Bør vedtage en menneskerettighedspolitik, der lever op til forskrifterne i de OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber, herunder omkring 'nødvendig omhu'.
3. fremadrettet bør undersøge og forebygge ("identificere, forebygge") både potentielle og faktiske negative menneskeretseffekter af deres forretningsaktiviteter i Vestafrika samt andre udviklingslande, herunder overveje muligheden, behovet og timingen for på sigt også at købe mælk lokalt.
4. udbedre eventuelle aktuelle negative påvirkninger i overensstemmelse med retningslinjerne, samt;
5. redegøre offentligt for både potentielle og aktuelle negative effekter samt Arlas indsats for at udvise 'nødvendig omhu' på fyldestgørende og regelmæssig vis.

Disse punkter tager direkte udspring i de førnævnte retningslinjer fra OECD, der inkorporerer FN's retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv. I forhold til OECD's retningslinjer er det særligt, men ikke kun, kapitel IV om menneskerettigheder, der er basis for MS henvendelse til MKI. Herunder særligt, men ikke afgrænset til, punkt 5.

Kapitel IV. Menneskerettigheder, afsnit 5:

- "udvise den nødvendige omhu (due diligence) på menneskerettighedsområdet i et omfang afstemt efter deres størrelse, aktiviteter og forretningsomgivelser samt alvoren af risikoen for krænkelse af menneskerettighederne", hvor,
- "Begrebet 'krænkelse' refererer til den negative indvirkning, som en virksomhed kan have på enkeltpersoners menneskerettigheder." jf. OECD's Retningslinjer, kapitel VI, Kommentar 6.
- I kommentar 10 til samme kapitel uddybes ansvaret som følger: " Afsnit 5 anbefaler, at virksomhederne udviser den nødvendige omhu (due diligence) i forhold til menneskerettighedsområdet. Dette indebærer en evaluering af virksomhedens faktiske og mulige effekt på menneskerettighedsområdet, integration og iværksættelse af eventuelle handlinger i forhold til resultatet af evalueringen, opfølgning på indsatsen samt kommunikation om, hvordan virksomhedens effekt på menneskerettighederne adresseres. Indsatsen for at udvise nødvendig omhu på menneskerettighedsområdet kan indgå i et generelt risikostyringssystem, forudsat at det ikke blot afdækker og styrer materielle risici for virksomheden, men også tager højde for krænkelse af menneskerettighederne. Det er en fortsat proces, netop fordi krænkelse af menneskerettighederne kan udvikle sig over tid i takt med, at virksomhedens aktiviteter og omgivelser udvikler sig."

Eksempler på konkrete menneskerettigheder, der potentielt kan blive påvirket negativt via Arlas forretningsmodel, der ikke baserer sig på lokale produceret mælk: eksempelvis retten til en passende levestandard, herunder retten til mad, retten til sundhed og, i værste fald, retten til liv. Dette, som nævnt, fordi Arlas salg af europæisk produceret mælkepulver potentielt kan bidrage til at udhule indtjeningsgrundlaget for eksisterende mælkeproducenter samt underminere mulighederne for opbygning og styrkelse af en lokal mejerisektor. Dette kan underminere eksistensgrundlaget for en betydelig del af kvægholdet, som for mange bønder vedkommende er det eneste mulige eksistensgrundlag i mange af Vestafrikas tørre og halvtørre områder.

I forhold til dialogen om Arlas fremadrettede indsats og praksis, ligger de samlede OECD retningslinjer for Multinationale Selskaber, der inkorporerer FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv, til grund.

4. Dokumentation for påstande

Risici for negative effekter af salget af europæisk mælkepulver i udviklingslande

Eksempler på kritiske rapporter, der indikerer mulig negativ påvirkning på fattige mælkebønders menneskerettigheder ved salg af mælkepulver i udviklingslande:

CARE (Juni 2012): While We Wait for Equal Trade

<http://www.care.dk/maelkepulver-ender-i-floden>

MS (September 2011): Milking the Poor – How EU subsidies hurt dairy producers in Bangladesh

<http://www.actionaid.org/eu/publications/milking-the-poor>

Kritik af markedsføringen af mælkepulver i udviklingslande er en anden sag end den MS fremfører her, men har været med til at gøre det alment kendt, at salg/markedsføring af mælkepulver i udviklingslande kan have negative effekter på fattige menneskers liv og rettigheder og er en mærkesag for mange borgere og civilsamfundsorganisationer. Det har virksomheder som Nestlé været eksponeret overfor gentagende gange siden 1974 og virksomheder, der begiver sig ud i salg af mælkepulver i udviklingslande, kan dårligt have undgået at lægge mærke til denne kritik og interesse:

http://en.wikipedia.org/wiki/Nestl%C3%A9_boycott

Dokumentation for påstandene om MS' dialog med Arla foreligger som email-korrespondance, møde-noter og –referat samt artikler bragt i dagspressen og debat med Arla-repræsentanter på Twitter samt ved offentlige arrangementer som fx Folkemødet på Bornholm 2014. Dokumentation kan fremsendes på opfordring, hvis Arla mod forventning erklærer sig uenig i Mellemfolkeligt Samvirkes fremstilling af forløbet.

Arlas forretningsfremstød i Afrika er velkendte og fremgår fx af selskabets 2013-årsrapport, Arlas Strategi 2017, Arlas udtalelser til medierne samt den direkte dialog med Mellemfolkeligt Samvirke. Se fx:

- <http://www.maskinbladet.dk/artikel/ny-arla-partner-i-afrika>
- <http://www.maskinbladet.dk/artikel/arlars-voksevaerk-skal-ske-pa-fjerne-markeder>
- <http://www.arla.com/about-us/strategy-2017/strategy-2017>
- <http://www.arla.com/about-us/investor/annual-reports>
- http://www.arla.com/Images/arla.com/2014/annual-report-and-csr/pdf/ArlaCSR_VoresAnsvar2013_DK.pdf

På vegne af Mellemfolkeligt Samvirke

Frans Mikael Jansen
Generalsekretær

Kontaktperson:

Troels Børrild, Politisk Rådgiver (virksomheders samfundsansvar)

trb@ms.dk

Tlf. 7731 0045